

سنت نیز بر پیامبر(ص) نازل شده است/ رابطه تفسیری قرآن و سنت

سنت با قرآن کریم رابطه ای تفسیری دارد و هر چه در قرآن آمده، شرح و بسط آن در سنت نیز آمده است؛ به تعبیری همان گونه که قرآن بر پیغمبر(ص) نازل شده، سنت نیز بر ایشان نازل شده و این سنت باید در خدمت قرآن باشد.

سنت با قرآن کریم رابطه ای تفسیری دارد و هر چه در قرآن آمده، شرح و بسط آن در سنت نیز آمده است؛ به تعبیری همان گونه که قرآن بر پیغمبر(ص) نازل شده، سنت نیز بر ایشان نازل شده و این سنت باید در خدمت قرآن باشد.

حجت الاسلام والمسلمین ابراهیم یعقوبیان، محقق و نویسنده، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، به بیان سخنانی درباره تفسیر مآثور قرآن کریم پرداخت و اظهار کرد: معمولاً در کتاب‌های علوم قرآنی بابی با نام روش‌های تفسیر قرآن وجود دارد و آثار زیادی نیز در همین رابطه نوشته شده است. در تقسیم‌بندی روش‌های تفسیر قرآن، دستکم این قدر هست که تفسیر به دو دسته عقلی و نقلی تقسیم و معمولاً در مقابل تفسیر روایی یا مآثور (نقلی) عمدتاً بحث اقسام تفسیر اجتهادی و عقلی مطرح می‌شود.

تورات و مثناة - قرآن و سنت

وی پیش از ورود به بحث تفسیر مآثور با بیان مقدمه‌ای کوتاه درباره ارتباط متن مقدس با سنت در دو دین اسلام و یهود ادامه داد: در دیانت یهود، تورات، مثنات (مشنات یا میشنا) و تلمود وجود دارد؛ تورات وحی الهی و همان چیزی است که حضرت موسی(ع) دریافت کرده است، مثنات یا مشنات (میشنا) در واقع تفسیر و شرحی است بر تورات که خود حضرت موسی(ع) یا بزرگان علمای یهود بر تورات ارائه کرده‌اند.

این مدرس حوزه علمیه تصریح کرد: بعدها طی سال‌های متمادی این مثنات از سوی علمای یهود شرح شده و اکنون کل این مثنات و شرح آن در مجموعه مفصلی با نام تلمود در بیش از چهار جلد در اختیار قوم یهود قرار دارد. رابطه بین مثنات و تورات يك رابطه تفسیری بوده است و مثنات برای تفسیر تورات آمده و در اسلام نیز همین خط وجود دارد.

یعقوبیان در تشریح این مطلب عنوان کرد: به عبارت دیگر، یعنی قرآنی شامل 6236 آیه بر حضرت رسول(ص) نازل شده و در کنار آن سنت نیز بر ایشان نازل شده است؛ رابطه بین قرآن و سنت رابطه تفسیری است و برای نمونه اگر قرآن کریم می‌فرماید: ℗171#℗ أَلَمْ يَأْتِ الْوَحْيَ إِلَّا بِالْحَقِّ، سنت کیفیت، تعداد و شرایط ℗171#℗ صلوة را تبیین می‌کند.

این محقق و پژوهشگر افزود: یا اگر در قرآن معارف الهیه و مباحث اعتقادی، قصص و... مطرح شده، سنت به شرح این آیات در حوزه‌های مختلف می‌پردازد؛ برای مثال اگر در قرآن ℗171#℗ الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى؛ خدای رحمان که بر عرش استیلا یافته است»(طه/5) آمده است، سنت نازله پیغمبر(ص) آن را توضیح داده و شرح و تفسیر می‌کند.

شعار انحرافی ℗171#℗ حسبنا کتاب الله»

وی خاطرنشان کرد: بنابراین رابطه سنت با قرآن رابطه تفسیری است و همان‌گونه که قرآن بر پیغمبر(ص) نازل شده، سنت نیز بر ایشان نازل شده است. متأسفانه بعد از پیامبر(ص) شعار انحرافی نادرستی با نام ℗171#℗ حسبنا کتاب الله» سر داده شد و این به معنای غفلت از سنت بود و خلیفه اول و به‌ویژه خلیفه دوم با این شعار به شدت از تدوین سنت پیشگیری کردند.

پیامبر(ص) این سنت را که به عنوان شارح و مفسر قرآن بود، در اختیار عده‌ای از شاگردان خود قرار داد و آنان هر يك بخشی از آن را دریافت کردند؛ اما صورت تام و تمام این سنت تنها در اختیار امیرالمؤمنین علی(ع) و عترت طاهرین بود

نویسنده کتاب ℗171#℗ لوامع البیان» تصریح کرد: در منابع آمده که خلیفه دوم با جبهه‌گیری در مقابل تدوین سنت گفته است ℗171#℗ مثناة کمثناة أهل الکتاب؟!؛ یعنی قوم یهود با تدوین مثنات از تورات غافل شدند، آیا شما نیز می‌خواهید با مطرح کردن سنت از قرآن غافل شوید؟!

این محقق و پژوهشگر گفت: واضح است که این سخن بسیار نادرست بوده و گوینده ℗171#℗ مثناة کمثناة أهل الکتاب؟! یا تغافل کرده و یا واقعاً نمی‌فهمیده که رابطه سنت با قرآن، يك رابطه تفسیری است و همان‌گونه که قرآن بر پیغمبر(ص) نازل شده، سنت نیز بر ایشان نازل شده و این سنت باید در خدمت قرآن باشد.

وی ادامه داد: متأسفانه این خط انحرافی را خلیفه دوم پایه‌گذاری کرد و سپس این خط تا سالیان سال استمرار پیدا کرد. به حسب ظاهر و بنابر نقل تواریخ این منع تا زمان 100 هجری ادامه داشت تا این که عمر بن عبدالعزیز اجازه تدوین سنت داد؛ با این حال با او نیز مقابله شد و خود عمر بن عبدالعزیز بیش از 3 سال حکومت نکرد.

این مدرس حوزه علمیه با تأکید بر این که رابطه قرآن و سنت رابطه تفسیری است و هر چه در قرآن آمده شرح و بسط آن در سنت پیامبر نیز آمده است، خاطرنشان کرد: تدوین سنت پیامبر (ص) همچنان مورد غفلت بود تا در سال‌های 137 تا 140 مقارن عصر امام صادق (ع)، نخستین کتابهای اهل سنت در حوزه حدیث از موطأ مالک به بعد تدوین می‌شود.

نویسنده کتاب «سهوالنبی» اضافه کرد: پیامبر (ص) این سنت را که به عنوان شارح و مفسر قرآن بود، در اختیار عده‌ای از شاگردان خود قرار داد و آنان هر یک بخشی از آن را دریافت کردند؛ اما صورت تام و تمام و کامل این سنت تنها در اختیار امیرالمؤمنین علی (ع) و عترت طاهریں بود که ظرفیتی نبی‌گونه و شبیه ظرفیت پیامبر (ص) داشتند و می‌توانستند حامل همه اسرار قرآن باشند.